

Kalaallit Røde Korsiat 2018
I samarbejde med Ilisimatusarfik
& Icelandic Red Cross

Kalaallit Røde Korsiat

SÅRBARHEDSANALYSE

© Kalaallit Røde Korsiat 2018

Sponsoreret af Icelandic Red Cross

Design & layout: m.m grafísk

Tryk: Lasertryk

BAGGRUND FOR UNDERSØGELSEN

Kalaallit Røde Korsiat er en del af det internationale Røde Kors.

Kalaallit Røde Korsiat kontaktede i foråret 2016 en forskergruppe på Ilisimatusarfik angående et projekt, der er støttet økonomisk af Islandsk Røde Kors. Projektets formål er at afdække forholdene for sårbare grupper i Grønland. Sårbarhedsanalysen har således til hensigt at identificere de grupper i landet der er dårligst stillet. Fokus på de sårbare understøtter samtidig Kalaallit Røde Kors' ønske om "at beskrive de største samfundsmæssige behov for på den måde at prioritere foreningens aktiviteter".

"Sårbarhed ...

kan defineres som en formindsket evne hos en person eller gruppe til at forudse, klare, modstå og komme sig over konsekvenserne af en naturlig eller menneskeskabt fare. Begrebet er relativt og dynamisk. Sårbarhed er oftest forbundet med fattigdom, men det kan også opstå, når folk er isolerede, usikre og forsvarsløse over for risiko, chok eller stress."

Internationalt Røde Kors' definition af 'sårbar'

KALAALLIT RØDE KORSIATS ROLLE

Med henblik på at opfylde sine forpligtelser, har Kalaallit Røde Korsiat haft behov for at:

- identificere hvor behovet for hjælp og støtte er størst,
- kunne tilpasse sig et samfund i stadig forandring,
- prioritere sine aktiviteter med henblik på størst mulig virkning,
- henlede både befolkningens og myndighedernes opmærksomhed på situationen for sårbare grupper i landet.

Resultaterne af undersøgelsen vil hjælpe Kalaallit Røde Korsiat både nationalt og lokalt med at identificere de vigtigste behov, så vi kan prioritere vores aktiviteter.

Erfaringer fra Islands Røde Kors viser at denne type undersøgelse er nyttig for samfundet, som på den måde får hjælp til at sætte nye aktiviteter i gang.

EN UNDERSØGELSE I 4 DELE

Forskergruppen har efter aftale med Kalaallit Røde Kors' styregruppe anbefalet brug af flere forskellige fremgangsmåder, se herunder:

1. Gennemgang af litteratur med fokus på sårbare og socialt udsatte grupper i samfundet
2. Landsdækkende telefonundersøgelse v/ HS Analyse, hvor 970 tilfældigt udvalgte personer er blevet interviewet om begrebet sårbarhed
3. Ni fokusgrupper, fordelt på Narsaq, Nuuk, Tasiilaq og Uummannaq
4. Ekspertinterviews med 35 specifikke vurderinger af sårbarhed og nogle forslag til handling.

HOVEDKONKLUSIONERNE

Man peger gennemgående på brede grupper i samfundet, når talen går på sårbarhed.

Befolkningen mener fx at børn ikke er en sårbar gruppe, men at det drejer sig om børnefamilier.

Ekspertgruppen sætter udsatte børn og unge øverst på sårbarhedslisten, efterfulgt af socialt udsatte voksne. På den måde adskiller eksperternes vurdering sig fra den generelle opfattelse i telefoninterviewundersøgelsen.

Ekspertene peger på at der er et stort behov for at opkvalificere det offentlige system og at tværfagligheden blandt offentlige instanser skal styrkes. Det fremgår af telefoninterviewene at befolkningen gerne selv tager del i frivilligt arbejde fremover.

Litteraturen viser at der er foretaget forskningsindsatser som fokuserer på sårbare grupper, fx

1. arbejdsløse og folk med løs tilknytning til arbejdsmarkedet
2. fattige enkeltpersoner og familier
3. enkeltpersoner og familier, hvis liv er præget af misbrug
4. børns og unges opvækst, præget af omsorgssvigt og seksuelle overgreb

Samtidigt er der forsket i forholdene for andre udsatte og sårbare grupper, såsom voldsramte kvinder, misbrugere og hjemløse.

Opbygningen af samfunds- og sundhedsvidenskabelige forskningsmiljøer i Grønland har gjort denne indsats mulig.

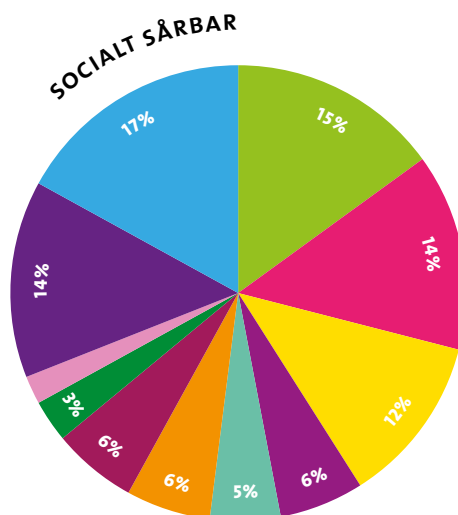
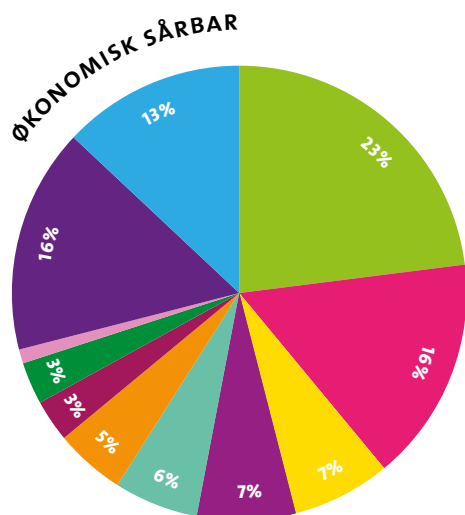
Telefoninterviewundersøgelsen viser at befolkningen generelt fremhæver følgende grupper som de mest sårbare i samfundet:

1. Lavtlønnede
2. Arbejdsløse
3. Børnefamilier
4. Ufaglærte
5. Fiskere og fangere
6. Ældre personer
7. Bygdeboere
8. Misbrugere

BEFOLKNINGEN OM SÅRBARHED

Undersøgelsen viser at mange i befolkningen mener at der er stor lighed imellem hvem der er henholdsvis økonomisk og socialt sårbare.

I diagrammerne vises en procentvis fordeling af hvem befolkningen finder økonomisk og socialt udsatte.

Et flertal af deltagerne i telefoninterviewundersøgelsen mener at man som person selv er skyld i fattigdom og arbejdsløshed.

De grupper i samfundet, som man generelt ser mest ned på er: misbrugere, arbejdsløse og hjemløse.

Et stort flertal mener, at det er individet selv der skal arbejde for at forbedre sine levevilkår. Dog er der også blandt flertallet i befolkningen nogle der mener, at ikke kun den offentlige sektor, men også frivillige organisationer skal vejlede socialt udsatte, så de kan komme ud af deres vanskelige situation.

På den måde er begrebet *frivillighed* blevet inddraget. Under halvdelen af de adspurgte har deltaget i frivilligt arbejde. Dog kunne 3 ud af 4 godt se sig selv deltage i frivilligt arbejde i fremtiden.

Fokusgrupperne peger på at sårbarhed ofte stammer fra omsorgssvigt i barndommen og senfølger heraf. Endvidere fremhæver næsten alle at arbejdsløshed, fattigdom og hjemløshed tit er forbundet og kan have negative sociale konsekvenser. Endelig fremhæver man at der er en sammenhæng mellem sårbarhed og alkohol- og hashmisbrug.

Eksperternes holdninger adskiller sig fra telefoninterviewene. Ifølge svarene fra 35 eksperter er det børn (0-18 år) og socialt udsatte voksne, der er de mest sårbare. Der er markant forskel på sårbarhed i bygd og by. Eksperterne mener at udfordringerne ved sårbarhed skal løses ved kapacitetsopbygning i lokalsamfundet. Helt konkret foreslår eksperterne at skolelærere, pædagoger, socialrådgivere og sygeplejersker skal efteruddannes. Uddannelse skal også tilbydes ufaglærte, jf. visionerne bag livslang læring. Til sidst anbefaler eksperterne generelt at man opprioriterer forskning på social- og sundhedsområdet for på den måde at skabe et bedre datagrundlag.

BEFOLKNINGEN OM 'EGEN SKYLD' I FATTIGDOM/ ARBEJDSLØSHED OG OPFATTELSER AF FATTIGDOM OG INDKOMSTFORSKELLE

De adspurgte har svaret på en række udsagn inden for emnet.
I skemaet vises den procentdel der er meget eller overvejende enige i udsagnet.

Mange mennesker, der lever i fattigdom er selv skyld i deres situation	54%
Mange mennesker, der er arbejdsløse er selv skyld i deres situation	62%
Fattigdom findes mest i bestemte familier og går i arv fra generation til generation	61%
Der er større forskel på rig og fattig i dag end for ti år siden	81%

BEFOLKNINGEN OM HVEM SKAL HJÆLPE SOCIALT SÅRBARE UD AF DERES SITUATION

De adspurgte har svaret på en række udsagn inden for emnet.
I skemaet vises den procentdel der er meget eller overvejende enige i udsagnet.

Det er et netværk af familie, venner og bekendte, som skal hjælpe socialt sårbare ud af denne situation	74%
Det er det offentlige system, som skal hjælpe socialt sårbare ud af deres situation	75%
Det er frivillige organisationer, som skal hjælpe socialt sårbare ud af deres situation	64%
Det er individet selv, som skal hjælpe socialt sårbare ud af deres situation	90%

KALAALLIT RØDE KORSIATS SYN PÅ HVORDAN VI LØSER DE SOCIALE UDFORDRINGER

På baggrund af rapporten og forskernes anbefalinger, arbejder KRK med en bestemt tilgang til løsning af sociale udfordringer. Først og fremmest skal det enkelte menneske involveres i løsningen af egne, daglige udfordringer. KRK mener at vi alle har ressourcer og kan bidrage til at forbedre eget og andres liv.

For at definere en persons sårbarhed, kan man stille 2 spørgsmål:

1. Hvilken "trussel" eller "fare" gør hende eller ham sårbar?
2. Hvad gør dem sårbare over for denne trussel eller fare?

At modvirke sårbarhed kræver:

- at man reducerer risikoen selv, hvor det er muligt
- gode boligforhold som kan modstå og håndtere farer
- at man tackler de grundlæggende årsager til sårbarhed, såsom fattigdom, dårlig ledelse, diskrimination, ulighed og utilstrækkelig adgang til ressourcer og levebrød

Med andre ord er der behov for at gennemskue de bagvedliggende årsager til sårbarhed og herefter at forsøge at modarbejde disse. Oftest behandler vi kun de synlige symptomer isoleret, fordi de er lettere at bearbejde, fremfor at håndtere et stort, bagvedliggende kompleks af årsager. Man skal være opmærksom på at der er en risiko for at indsatser og projekter slår fejl, fordi man ikke har beskrevet et samlet billede af sårbarheden for den udsatte person.

DET VIDERE FORLØB

RAPPORTEN OG HOVEDKONKLUSIONERNE DELES MED OFFENTLIGHEDEN

- Offentliggørelse af rapport: Deles med socialvæsen, lokalt og på landsplan
- Pressemeddelelse til trykt presse og KNR
- Sociale organisationer i landet inviteres til en workshop hvor rapporten diskuteres
- Kommuner, Selvstyre og embedsværk inviteres til workshop hvor rapport og løsningsmuligheder diskuteres.

Kalaallit Røde Kors' ønske er at diskutere resultaterne med en bred kreds af aktører og at involvere så mange som muligt i at formulere fælles løsningsforslag. En fælles indsats med fælles udgangspunkt er den mest bæredygtige vej til succes.

Vi ønsker at tilbyde vores ekspertise til Selvstyre og kommuner og opfordrer hermed til at samarbejde på tværs af sektorer - uden forbehold.

HOLDET BAG UNDERSØGELSEN

STYREGRUPPEN

Kalaallit Røde Korsiat:

- Lissi Olsen, *KRK Nuuk*
- Karo Thomsen, *KRK Ilulissat og landsbestyrelsen*

Eksterne medlemmer:

- Storm Ludvigsen (*alkolog, lokal- og landspolitiker*), *Nuuk*
- Kurt Skjønnemann Pedersen (*Officer i FH, præst & Socialrådgiver*), *Frelsens Hær i Grønland*
- Aviaaja Egede Lynge (*socialantropolog*) *Børnetalsmand MiO*
- Stine Egede (*politiassistent, tidl. Stationsleder, lokalpolitiker*)
- Jess G. Berthelsen (*fagforeningsformand*)
- Henrik Leth (*formand for arbejdsgiverforeningen*)

Forskergruppen fra Ilisimatusarfik

- MarieKathrine Poppel, *Adjunkt, afdeling for Sociale Forhold*
- Steven Arnfjord, *Lektor, leder af afdeling for Samfundsvidenskab*
- Birger Poppel, *Forsker & projektchef emeritus, institut for Samfund, Økonomi og Journalistik*